

**UNIVERSITATEA “OVIDIUS” DIN CONSTANȚA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL DE DOCTORAT: FILOLOGIE**

**PAMFIL ȘEICARU - UN DEMON AL PAMFLETULUI
REZUMAT**

**Conducător de doctorat,
Prof. univ. dr. Paul Dugneanu**

**Doctorand,
Teodorașcu Fănel**

CONSTANȚA, 2013

CUPRINS

INTRODUCERE

CAPITOLUL I RECEPTAREA CRITICĂ A GAZETARULUI PAMFIL ȘEICARU

- I.1. Judecăți și prejudecăți privind statusul jurnalistic al lui Pamfil Șeicaru
- I.2. Schiță imagologică

CAPITOLUL AL II-LEA PAMFIL ȘEICARU, OMUL ȘI OPERA

- II.1. Repere biografice
- II.2. Concepție jurnalistică și viziune asupra rolului presei la Pamfil Șeicaru
 - II.2.1. Contribuții la procesul de profesionalizare a presei din România
 - II.2.2. Rolul gazetarului în viața politică
 - II.2.3. Conferințele lui Pamfil Șeicaru
- II.3. Parcursul jurnalistic al lui Pamfil Șeicaru de la *Freamătul* la *Cuvântul*
- II.4. Pamfil Șeicaru, ctitorul de jurnale
 - II.4.1. Construirea unei mărci de succes: Curentul
 - Gazeta oglindă a vieții românești
 - Subiectele lui Pamfil Șeicaru
 - Realizarea unui vis: Palatul „Curentul”
 - II.4.2. Publicațiile lui Pamfil Șeicaru
 - II.4.3. Controverse privind apariția ziarului Curentul

CAPITOLUL AL III-LEA PAMFLETUL LA PAMFIL ȘEICARU

- 3.1. Repere teoretice
- 3.2. Pamfletul în viziunea lui Pamfil Șeicaru
- 3.3. Antecesorii discursului pamfletar șeicarian
- 3.4. Perspective asupra discursului pamfletar al lui Pamfil Șeicaru

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

ANEXE

PAMFIL ȘEICARU - UN DEMON AL PAMFLETULUI

REZUMAT

Cuvinte cheie: arsenal argumentativ, discurs jurnalistic, naționalism, presă, retorică.

Pamfil Șeicaru, personalitate controversată a jurnalisticii românești interbelice, se constituie într-o provocare pentru un demers academic. Gazetarul a impresionat prin activitatea lui la diferite publicații, proprii sau ale altora, prin raporturile lui speciale cu instituțiile Statului și prin consecvența cu care a militat pentru apărarea intereselor României într-un context internațional problematic. Numeroase voci susțin că Pamfil Șeicaru nu a fost decât un *gangster de presă*; această situație își are originile în eforturile făcute de reprezentanții regimului comunist pentru blocarea informațiilor referitoare la fabuloasa activitate gazetărească întreprinsă de Pamfil Șeicaru pe parcursul unei cariere ce a durat mai bine de șase decenii, efectele acestor eforturi rămânând vizibile chiar și după evenimentele politice din decembrie 1989. Statutul de *condamnat la moarte*, pe care gazetarul l-a avut mulți ani după ce a părăsit țara, i-a determinat pe cercetătorii români să ignore cu mare ușurință realizările lui Pamfil Șeicaru. Doar cu „voie de la partid”, Marin Preda și-a permis să-l evoce în *Delirul*, sub alt nume evident.

Prezenta lucrare își propune mai întâi să acopere „petele albe” din biografia gazetarului și din exegeza scrisului său, intrat în memoria colectivă și devenit subiect al mai multor legende. Activitatea publicistică desfășurată de Pamfil Șeicaru în exil este prezentată în două lucrări de referință, publicate de Victor Frunză, *Destinul unui condamnat la moarte - Pamfil Șeicaru* (2001), și René Al. de Flers, *Pamfil Șeicaru așa cum a fost* (2009). Cele două cărți sunt completate de alte câteva studii realizate de Sorin Gabriel Ioniță, Nicolae Florescu și Marian Popa. Lucrările autorilor menționați nu acoperă însă etapa petrecută de Pamfil Șeicaru în țară. Mai menționăm că lucrarea ce aparține stavroforei Justina Popovici, *Mănăstirea „Sfânta Ana” și ctitorul ei Pamfil Șeicaru* (2008), conține numeroase inexactități. Efortul autoarei este însă lăudabil. Menționăm aici și lucrarea recent apărută a lui George Stanca – „*Șantajul și etajul*”. *Pamfil Șeicaru, între legendă și adevăr* (2012). Din simpla enumerare a titlurilor rezultă că o abordare monografică are suficient câmp deschis, mai ales în ce privește hermeneutica textului jurnalistic. În cercetarea noastră, aducem argumentele necesare pentru a demonstra importanța

rolului avut de Pamfil Șeicaru în cadrul procesului de consolidare și modernizare al presei din țara noastră.

În primul capitol, *Receptarea critică a gazetarului Pamfil Șeicaru*, am urmărit modul în care a fost receptată critic activitatea desfășurată de Pamfil Șeicaru în cei peste 60 de ani de carieră jurnalistică. Demersul a vizat cu precădere *memoriile și jurnalele* celor care, într-o formă sau alta, s-au aflat în contact cu gazetarul, dar și numeroasele articole de presă, în special cele publicate în epoca interbelică. De asemenea, am făcut apel și la unele romane, pentru care Pamfil Șeicaru a servit ca sursă de inspirație. Am considerat util un astfel de demers, tocmai pentru că până acum nu a fost realizat un astfel de studiu. Nu am citat însă tot ce s-a scris despre Pamfil Șeicaru, ci doar acele surse care aduc observații relevante, în schimb le-am înregistrat la *Bibliografie*.

Într-un alt capitol, *Pamfil Șeicaru, omul și opera*, am urmărit aspectele biografice mai incerte, pentru a clarifica cele câteva incertitudini ce nu au primit atenția cuvenită până acum, printre acestea aflându-se traseul parcurs de gazetar în drumul său spre exil, proveniența imensei averi deținute de acesta, adevăratul nume al lui Pamfil Șeicaru și scurta carieră de avocat a celui ce avea să fie fondatorul ziarului *Curentul*. De asemenea, am urmărit procesul „ziariștilor fasciști”, așa cum a fost prezentat în ziarul *Scântea*, proces în urma căruia gazetarul a fost condamnat la moarte în absență.

O atenție deosebită am acordat și concepției jurnalistice a lui Pamfil Șeicaru. Încetarea Primului Război Mondial a creat condițiile prielnice apariției unui mare număr de publicații. După unele surse, între 1918 și 1935 numărul de periodice a crescut de la 16 la peste 2000, tirajul total al presei române fiind de peste 4,5 milioane de exemplare pe zi, din care un milion în limbile minorităților naționale. Ziarele și revistele din țară au început să trateze, pe lângă problemele autohtone și pe cele europene. În acest context, Pamfil Șeicaru a ridicat problema slabei pregătiri profesionale de care dădeau dovadă cei mai mulți dintre gazetarii de la noi și a propus soluții în acest sens, din păcate avatarurile istoriei l-au împiedicat să le finalizeze.

Cum fondatorul ziarului *Curentul* era convins că un ziarist are obligația morală de a se implica, fără rezerve, în rezolvarea problemelor politice ce țin de interesul național, am urmărit cu atenție rolul jucat de gazetar în viața politică a României. Am evidențiat modul cum Pamfil Șeicaru, în calitatea sa dublă de gazetar și deputat, a promovat politici cu impact deosebit asupra întregii societăți românești. Atenția a fost concentrată asupra problemelor referitoare la

conversiunea datoriilor agricole, organizarea eficientă a administrației de stat în noile teritorii ale României, realizarea unor politici de stat care să determine dezvoltarea sectorului agricol, inclusiv la rolul gazetarului în statul modern.

Viziunea gazetarul asupra problemelor enumerate mai sus a fost urmărită de noi și în textele conferințelor susținute de acesta în mai toate orașele mari ale țării. Conferințele lui sunt relatate în paginile ziarului *Curentului*. Temele abordate de Șeicaru în conferințele sale acoperă o plajă întinsă de domenii de interes. El ținea ca în fiecare oraș în care ajungea să vorbească despre un alt subiect. Cuvântările gazetarului sunt, de fapt, continuări ale articolelor acestuia.

Contestatarii lui Pamfil Șeicaru au ca principal câmp de acțiune gândirea politică *extremistă* a gazetarului, expusă de acesta în anii ce au legat cele două războaie mondiale. Pe parcursul lucrării, am urmărit și poziția avută de fondatorul ziarului *Curentul* față de organizațiile politice extremiste care susțineau *politica violenței* și organizau acte de terorism, totul raportat la contextul epocii.

Parcursul jurnalistic al lui Pamfil Șeicaru, pe care l-am urmărit în cele mai importante momente ale lui, are și el un loc important în cercetarea noastră. Am urmărit contribuțiile aduse de Pamfil Șeicaru la dezvoltarea presei culturale românești, dar și eforturile făcute de același gazetar în sensul organizării unei școli de presă în România. Acestea sunt cu atât mai remarcabile cu cât epoca interbelică era interesată într-o măsură mai mică de astfel de probleme.

Ca demers aplicativ și hermeneutic am abordat în final teoria și practica pamfletului, așa cum a fost acesta gândit și aplicat de autorul care a făcut epocă în acest domeniu și a intrat astfel în conștiința publică. Am urmărit contribuția teoretică a lui Pamfil Șeicaru la definirea rolului și locului pamfletului, dar și modul în care gazetarul își construia discursul pamfletar. Una dintre marile nedreptăți ce i-au fost făcute gazetarului este cea referitoare la neacordarea atenției cuvenite pamfletelor semnate de acesta, de aici corecția pe care am avut-o în vedere.

Dacă în privința textelor scrise în anii de exil, atitudinea publicului este una pozitivă, situația e total diferită în cazul producției pamfletare din epoca interbelică. Pamfletarului i s-au reproșat exagerările făcute la adresa unora dintre țintele sale. Contestatarii lui Șeicaru uită însă că valoarea unui pamflet este dată tocmai de *tăria convingerii*, de *temperamentul pasional*. În cadrul cercetării, ne-a interesat și problema existenței argumentelor ce sprijină ideea că Pamfil Șeicaru trebuie așezat alături de maeștrii pamfletului de la noi și care îi sunt mărcile distinctive ale stilului pamfletar.

Teza propriu-zisă este însoțită de Anexe. Această parte a lucrării conține Tabelul elementelor comune ale personajelor inspirate de Pamfil Șeicaru pentru romanele *Delirul*, *Sfârșit de Mileniu*, *Sectarii* și *Gorila*, imagini din viața lui Pamfil Șeicaru ce au fost culese din paginile unor publicații ale epocii interbelice și câteva articole esențiale semnate de gazetar. Cele mai multe dintre imaginile selectate de noi sunt necunoscute publicului din zilele noastre.

Prezentăm în continuare o parte din concluziile la care am ajuns în cadrul cercetării noastre. Realizările de ordin jurnalistic înregistrate de Pamfil Șeicaru pe parcursul întregii lui cariere sunt numeroase. În ciuda acestui fapt, omul de condei este cunoscut publicului român, în special, pentru presupusele șantaje comise de el în epoca interbelică. Este adevărat că faima de șantajist a gazetarului a luat naștere în anii dintre cele două războaie mondiale, dar ea a fost exagerată de aparatul de propagandă al regimului comunist instaurat în România după ocuparea țării de către trupele Rusiei sovietice.

Perioada de maximă glorie jurnalistică a lui Pamfil Șeicaru începe în anul 1928, când gazetarul scoate ziarul *Curentul*. Stilul tăios și direct îi aduc repede ziaristului adeziunea publicului. Succesul lui jurnalistic este însă însoțit de criticile aspre ale unor colegi de breaslă, care îl etichetează drept un individ dominat de interese mercantile. Cei mai mulți gazetari însă îl considerau pe Șeicaru figura numărul unu a presei bucureștene. Numeroase voci spuneau că Pamfil Șeicaru este cel mai mare gazetar al României Mari și creatorul presei moderne românești.

Unul dintre cele mai controversate episoade din viața lui Pamfil Șeicaru s-a petrecut pe când acesta făcea parte din redacția ziarului *Cuvântul*. În noiembrie 1926, gazetarul scrie un articol violent la adresa omului politic Alexandru Constantinescu, zis „Porcu”, care murise cu câteva zile înainte de publicarea textului. Limbajul în care articolul respectiv a fost scris este extrem de violent, dar nu e unul neobișnuit pentru jurnalismul interbelic. Nici măcar nu era prima dată când Șeicaru scria despre Alexandru Constantinescu.

Omul politic menționat a reprezentat o țintă preferată pentru gazetar, care-l considera vinovat de săvârșirea multor fărâdelegi. Articolul „La catafalcul Porcului” a avut însă un impact negativ asupra publicului. Numeroși colegi de breaslă ai lui Șeicaru au condamnat atacul acestuia, considerându-l o blasfemie impardonabilă. Unele voci au susținut chiar că articolul menționat mai sus este o dovadă clară a faptului că Pamfil Șeicaru este un șantajist, care aruncă cu noroi în victimele care refuză să-i plătească *tainul*. Publicațiile de orientare legionară, care

doreau să-l discrediteze pe Șeicaru, au făcut trimitere la acest episod în dese în rânduri. În *Sfarmă-Piatră*, de pildă, sunt publicate, de-a lungul timpului, desene în care Pamfil Șeicaru apare ca un individ lipsit de scrupule care așteaptă, cu pălăria în mână stângă, cu un ziar în mâna dreaptă și cu limba scoasă, „cașcavalul” de la Constantinescu „Porcu” sau ca un animal sălbatic ce umblă prin cimitire pentru a se hrăni cu cadavre.

Atacurile duse de gazetar împotriva omului politic sunt menționate și în romanele pentru care Pamfil Șeicaru a servit ca sursă de inspirație. În *Sfârșit de mileniu - Retragerea fără torțe*, de pildă, Pamfil Șeicaru este înfățișat de Radu Tudoran ca un om cu *suflet murdar*, *vândut Satanei*, care nu are nimic sfânt. Presupusele încercări ale lui Pamfil Șeicaru de a-l șantaja pe Alexandru Constantinescu „Porcu” nu au fost dovedite niciodată, dar articolul „La catafalcul Porcului” rămâne, în opinia noastră, unul din principalele izvoare ale faimei de șantajist a lui Pamfil Șeicaru.

Gazetarul a devenit legendar în culisele profesioniștilor jurnalismului din România datorită harului său de a prevesti evenimentele politice care ulterior chiar s-au petrecut. Multe personalități ale epocii vorbesc despre el ca despre o *instituție de interes național*. Capacitatea extraordinară a gazetarului de a da evenimentelor însemnătatea reală este recunoscută de toți cei care citesc textele lui Șeicaru, indiferent că e vorba de adversari sau de susținători ai gazetarului. Acesta se bucura de prețuirea colegilor de breaslă din țară, care nu ezitau să-și mărturisească admirația pe care i-o purtau.

Pe parcursul cercetării, am văzut că jurnaliștii brăileni îl considerau pe Șeicaru un *ziarist de geniu* sau că mulți dintre colegii de breaslă i-au recunoscut acestuia meritul de a fi un *self-made man*. Fondatorul ziarului *Curentul* a generat curențe, a modificat spiritul public și i-a obligat pe reprezentanții gazetăriei românești să vorbească despre *școala lui Pamfil Șeicaru*, înțeleasă ca un nou mod de a face gazetărie. *Noul* adus de fondatorul ziarului *Curentul* este reprezentat de grija cu care redactorii lui selectau și, apoi, tratau informațiile ce urmau să ajungă la cititori. Selecția se realiza ținându-se cont, în special, de interesele naționale, sintagmă ce nu se suprapune ca semnificație peste doctrina dreptei extreme din România interbelică.

Articolele scrise de Pamfil Șeicaru tratează, în cele mai multe cazuri, problemele legate de activitatea instituțiilor de stat. Gazetarul scrie și despre afacerile unor întreprinderi particulare, dar numai atunci când interesul public se află în pericol. În paginile *Curentului*, Pamfil Șeicaru nu îi menajează pe marii oameni de stat ai României, reproșându-le acestora unele erori de

politică internă sau externă. Ionel I.C. Brătianu, Ion Mihalache, Iuliu Maniu și Virgil Madgearu sunt doar câteva exemple. Nici Carol al II-lea nu a cunoscut mila gazetarului, aceasta în ciuda faptului că mulți l-au asociat cu „camarila regală”, o chestiune mai mult decât delicată.

Gazetarul nu impresionează doar prin capacitatea de a da evenimentelor interpretarea corectă, ci și prin limbajul folosit. Pentru Șeicaru activitatea jurnalistică este o continuare a luptelor din Primului Război Mondial. Obiectivul lui e neschimbat: distrugerea adversarului. Gazetarul are însă grijă ca *trânta* să fie armonizată cu *preocupările de stil*. Scrisul lui *nervos* dă articolelor un elan care cucerește cititorul, iar inventivitatea lingvistică a invectivelor folosite de Șeicaru reușește să-i impresioneze pe cei care citesc textele acestuia. Un alt fapt pe care niciunul dintre cei care fac cunoștință cu opera celui ce a fost creatorul ziarului *Curentul* nu-l poate nega este acela că Pamfil Șeicaru se numără printre cei mai valoroși portretiști ai literaturii române.

Pentru publicul interbelic, Pamfil Șeicaru era un adevărat star al presei. Ca orice star, el a servit drept sursă de inspirație pentru mulți autori de romane. Scriitorii nu au folosit un tipar unic, iar Șeicaru apare când ca un ziarist lipsit de scrupule și pus pe căpătuială, când ca un gazetar patriot care pune interesele țării pe primul loc. Toate personajele inspirate de Șeicaru au însă ceva în comun: pasiunea cu care publicul îl urma pe gazetar, dincolo de forța seducției din textele sale fiind omul care fascina prin simpla lui prezență.

Prestigiul de care se bucura gazetarul este dovedit de numeroasele conferințe pe care acesta le-a ținut, pe parcursul epocii interbelice, în mai toate orașele importante ale țării. Temele abordate de Șeicaru în conferințele sale provin din diferite domenii de interes. Studenții reprezentau cel mai fidel public al gazetarului. Prezența lor în număr mare făcea ca sălile în care gazetarul conferența să fie neîncăpătoare.

Pamfil Șeicaru este unul dintre primii gazetari români care au depus eforturi pentru a realiza un cadru teoretic al profesiei de ziarist. După terminarea Primului Război Mondial, el își asumă un rol important în dezvoltarea mișcării sindicale a ziariștilor din țara noastră. Șeicaru depune eforturi semnificative pentru a întări rolul social deținut de breasla gazetarilor. În acest sens, el susține că unui ziarist nu-i este suficient *talentul*, având nevoie și de o pregătire intelectuală solidă. Din acest motiv, Pamfil Șeicaru a propus înființarea unei școli de formare a gazetarilor.

Talentul lui Pamfil Șeicaru de a înțelege ceea ce publicul dorea să citească poate fi observat nu doar la ziarul *Curentul*, ci la toate publicațiile scoase de el de-a lungul anilor. Avem

în vedere și *Curentul Magazin*, *Curentul literar*, *Curentul pentru copii și tineret*, *Curentul Familiei*, *Evenimentul zilei* etc. Succesul gazetarului este explicat de faptul că el se preocupa permanent atât de conținutul publicațiilor sale, cât și de *starea tehnică* a acestora. Am văzut că, după evenimentele politice din 23 august 1944, toate ziarele lui Pamfil Șeicaru au ajuns în mâini străine.

În afara granițelor, gazetarul și-a continuat activitatea jurnalistică, publicând numeroase articole și studii istorice, atât în gazetele scoase de el, cât și în ziare și reviste ale emigrației române. De asemenea, el are numeroase colaborări și cu publicații occidentale. Activitatea lui Pamfil Șeicaru din exil este însă mult îngreunată de lipsa banilor. Cu toate acestea, în ianuarie 1978, gazetarul va scoate în Germania seria de „exil” a *Curentului*. Pe lângă munca depusă în redacția propriului ziar, Pamfil Șeicaru are și o intensă activitate politică. Intrarea lui în arena politică se produce în mod firesc. El poseda un remarcabil simț politic, iar gazetăria l-a ajutat să lege relații cu cele mai importante personalități ale vieții politice. Șeicaru este ales deputat în trei rânduri, între 1929 și 1935, de fiecare dată ca independent.

Una dintre cele mai importante teme abordate de Șeicaru în dubla sa calitate, de deputat și ziarist, a fost cea a *datoriilor agricole*. Între 1930 și 1935, problema datoriilor agricole este dezbătută fără întrerupere în paginile ziarului *Curentul*, ocazii cu care solicita repetat realizarea *conversiunii datoriilor agricole*. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, fără să dețină o funcție oficială, gazetarul joacă un rol important în aparatul de propagandă externă al mareșalului Ion Antonescu. Aproximarea de Antonescu îi aduce însă lui Șeicaru eticheta de susținător al politicilor antisemite.

În plan politic, omul de condei este un adept al doctrinarului monarhiei Charles Maurras. Regele cu care gazetarul are o legătură specială e Carol al II-lea. Evident că Șeicaru i-a reproșat regelui relația cu Elena Lupescu și incapacitatea de a da interpretarea corectă evenimentelor ce au premers izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial. Șeicaru era un admirator al lui Benito Mussolini, însă naționalismul lui Șeicaru nu este o doctrină a urii, ci o *disciplină realistă impusă cugetării politice*. În opinia gazetarului, odată răsturnată concepția cetățeanului abstract, element fără valoare într-o adunare de voturi o dată la patru ani, partidele politice nu vor mai avea nicio valoare, iar interesele naționale nu vor mai depinde de voința profesioniștilor puteri, care, inevitabil, sunt tributari instituțiilor financiare, deci ușor de manipulat, chiar coruptibili în numeroase cazuri.

Gazetarul era convins că ideologia fascistă, cu statul corporativ ca înfăptuire, însemna pentru România o întoarcere sănătoasă spre trecut, spre vremea când fiecare locuitor era încadrat într-o breaslă. Un loc aparte în textele lui Pamfil Șeicaru îl ocupă pericolul reprezentat de Rusia sovietică la adresa întregii Europe. Campania prin care gazetarul încearcă să atragă atenția opiniei publice asupra pericolului pe care Rusia îl reprezenta pentru Occident nu a început odată cu cel de-al Doilea Război Mondial, cum greșit susțin unii autori, ci la scurt timp după încheierea Primului Război Mondial.

Omul de condei continuă să fie preocupat de interesele politice ale României și în perioada petrecută în exil. El face eforturi în sensul organizării unui corp de voluntari care să ducă un război de gherilă pe teritoriul României, cere marilor state occidentale să intervină pentru a opri abuzurile comise de trupele sovietice în România, aduce în atenția liderilor politici occidentali problema federalizării regionale a Europei etc. Eforturile gazetarului se dovedesc a fi inutile, importantă rămânând consecvența cu care el a crezut în vremelnicia situației postbelice.

Atitudinea antisovietică îi aduce ziaristului condamnarea la moarte. Pedepsa era justificată de reprezentanții Moscovei de la București cu poziția pronazistă a lui Pamfil Șeicaru. Este adevărat că, în paginile ziarului *Curentul*, gazetarul a susținut intrarea României în război alături de Germania. Șeicaru își justifică însă punctul de vedere, în aprilie 1939, într-un articol, devenit celebru în epocă, care se numește „Garanțiile militare ce se oferă”. În articol, Șeicaru arată că garanțiile militare oferite României de Anglia nu aveau nicio valoare, deoarece această din urmă țară nu era pregătită la acea dată să ducă un război.

În afara granițelor țării, reputației de *șantajist* a lui Șeicaru i se adaugă cea de colaborator al regimului comunist de la București. Acuzația se bazează pe o informație incertă referitoare la perioada în care Pamfil Șeicaru ar fi făcut o vizită în România pentru a se întâlni cu Nicolae Ceaușescu și care a dat naștere unor polemici aprinse între colaboratorii din exil ai gazetarului. Din păcate, legătura ziaristului cu regimul comunist de la București și vizita acestuia în țară sunt subiectele cel mai intens tratate, în ultimii ani, de autorii care se declară interesați de activitatea jurnalistică a lui Pamfil Șeicaru, lăsând astfel în plan secundar textul jurnalistic propriu-zis.

Considerăm această situație ca fiind nedreaptă față de omul care a fost, probabil, cel mai răsunător nume dat de jurnalismul românesc. În ciuda numeroaselor discuții purtate pe marginea acestui subiect, nu există nicio dovadă clară că Pamfil Șeicaru ar fi vizitat România în timpul

regimului lui Nicolae Ceaușescu. Așa cum am văzut, în această chestiune, există unele semne de întrebare, dar acestea nu permit, încă, tragerea unei concluzii.

Pamfil Șeicaru face parte din categoria pamfletarilor de frunte ai literaturii de la noi, iar acest fapt, credem noi, nu mai poate fi contestat de nimeni. Modelul pamfletului lui Șeicaru este unic în publicistica românească. Am văzut că el nu își duce bătăliile de ordin personal în public și nu-și arată urile în prima pagină de ziar. Șeicaru intervine în forță acolo unde crede că împrejurările, moravurile, credințele societății au rănit idealul lui umanitar. Țintele pamfletelor sale sunt acele persoane pe care el le considera *surse ale răului*. Pamfletarul își duce atacurile în mod direct, fără ascunzișuri și fără apropouri lașe, iar campaniile lui pot dura uneori ani întregi. El nu e însă doar un creator de pamflet, ci își expune viziunea asupra rolului pamfletului și al pamfletarului în articole publicate în ziarele și revistele la care scrie, dar și în conferințele pe care le ține cu diferite ocazii.

Pamfletul lui Șeicaru este construit, în dese rânduri, sub forma unui rechizitoriu, argumentele utilizate de pamfletar fiind cele specifice discursului judiciar. Mai observăm și că Pamfil Șeicaru pune mare accent pe *defectele* persoanei pe care o atacă. El apelează în mod frecvent la *antiteză*, prin intermediul căreia definește, practic, unele categorii sociale, comportamente nepotrivite etc. Astfel, pamfletarul își pune ținta în opoziție cu restul lumii, cu oamenii normali. Atunci când schițează portretele țăintelor sale, Pamfil Șeicaru nu evită urâtenia sau monstruoziitatea, ba chiar caută în permanență situațiile de contrast pentru a accentua hidosul. Ca urmare a grijii cu care sunt realizate, pamfletele lui Pamfil Șeicaru au întotdeauna efectul urmărit – discreditarea adversarului, însoțită de spectacolul rafinat al virtuozității execuției prin cuvânt.

Unii autori au încercat să minimalizeze valoarea textelor ce îi aparțin lui Pamfil Șeicaru, punând eticheta de *pamflet* pe întreaga operă a gazetarului. Așa cum se poate vedea pe parcursul lucrării noastre, odată cu apariția tensiunilor politice și militare de pe scena politică internațională ce anunțau izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial, Pamfil Șeicaru folosește tot mai rar registrul pamfletului.

Îl considerăm pe gazetarul Pamfil Șeicaru un fenomen interbelic de anvergură, ce a impresionat prin *scrisul* său, prin legăturile speciale pe care le-a avut cu instituțiile Statului și prin consecvența cu care a luptat pentru apărarea intereselor României. Iubit și urât, în egală măsură, de cei care l-au cunoscut, lui i se potrivește ca o mânășă apelativul *demon*. În timp ce

publicul vedea în el un erou, dușmanii săi îl considerau un simbol al răului, denominația propusă mergând spre sensul etimologic grec (*daimon*) al cuvântului.

Rezultatele muncii lui Pamfil Șeicaru sunt surse de inspirație pentru numeroși ziariști români ai timpurilor în care trăim, care încearcă să ocupe atât în viața culturală, cât și în cea politică un rol la fel de important ca cel deținut de creatorul ziarului *Curentul* în anii dintre cele două războaie mondiale.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

PAMFIL ȘEICARU

- Adevărul trebuie amintit. Politica României 1933-1944*, Iași, Editura Fides, 1998;
- Belgrade conference*, Editura Drum, 1977;
- Construcții pe nisip. Politica aistorică*, Iași, Editura Fides, 1998;
- Dawai tscheas – Das Vermächtnis der amerikanischen Nachkriegspolitik*, München, Ernst Vögel, 1976;
- Dunărea – fluviu la cinci mări: o problemă europeană în lumina controverselor româno-sovietice*, Ediție îngrijită și traducere de Ioan Dan Poenăreanu, Giurgiu, Editura Pelican, 2006;
- Dotla - Să rămână doar cenușa*, Traducere din limba franceză de Badea Nicolescu, Alba Iulia - Paris, Fronde, 1996;
- Epistolar, scrisori din exil 1968-1978*, Ediție alcătuită de Mircea Coloșenco, text stabilit de Sergiu Coloșenco, București, Editura Elion, 2001;
- Istoria Partidelor Național, Țărănist și Național-Țărănist (1-2)*, Madrid, Editura Carpații, 1963;
- Istoria partidelor politice în România*, Madrid, Editura „Carpați”, (1958);
- Istoria presei*, ediție îngrijită de George Stanca, Pitești, Editura Paralela 45, (2007);
- Karl Marx: Însemnări despre români, texte manuscrise inedite cu un comentariu*, Madrid, Editura Carpați, 1963;
- Mica Romă. Extras din „Bună Vestire”, anul VII, nr. 4*, Roma, Tipografia Poliglotă Gregoriană;
- Pax Americana o Pax Sovietica (1-2)*, Madrid, 1947;
- Politica aistorică a României. Eseuri și medalioane*, Cu un portret de Cezar Petrescu, ediție și prefață de Mircea Colosenco, București, Editura Elion, 2002;
- Răspuns „Glasului patriei” robite. Tezele social-politice ale exilului*, Madrid, 1956;
- România în Marele Război*, Prefață de Ion Gh. I. Brătianu, traducere din limba franceză de Adrian Iancu, Dan Radu Stanescu, Elis Bușneag și Daniel Nicolescu, București, Editura Eminescu, 1994;

Scrisori din emigrație, Ediție îngrijită de Rodica Șerbănescu și Nicolae Copoiu. Schiță de portret de Vasile C. Dumitrescu, București, Editura Europress, 1992;

Unirea națională – Ideea forță a României moderne în perspectivă istorică și în complexul politic european, Madrid, Editura „Carpați”, 1959;

Vulpea Roșcată, Ediție îngrijită de Vasile Iliescu și Virginia Șerbănescu, Editura Jurnalul Literar, 1996;

Articole de fond:ianuarie-august 1944, Editura Curentul, 1978;

Scrieri din exil (1-2), Ediție îngrijită și prefăcută de I. Oprisan, București, Editura Saeculum I.O., 2002;

Scrieri (1-4), Selecția textelor, prefăcută și note de Victor Frunză, București, Editura Victor Frunză, 2001, 2002, 2003, 2005-2006.

LUCRĂRI TEORETICE

Adamescu, Gheorghe, **Dragomirescu**, Mihail, *Retorică*, București, Editura Librăriei H. Steinberg, 1902-1903;

Agnès, Yves, *Introducere în jurnalism*, Traducere de Ovidiu Nimigean, Iași, Polirom, 2011;

Angelescu, Silviu, *Portretul literar*, București, Editura Univers, 1985;

Angenot, Marc, *La parole pamphlétaire. Contribution à la typologie des discours modernes*, Paris, Payot, 1982;

Aristotel, *Retorica*, Traducere, studiu introductiv și index de Maria-Cristina Andrieș, Note și comentarii de Ștefan-Sebastian Maței, București, Univers Enciclopedic Gold, 2011;

Ciobotea, Radu, *Reportajul interbelic românesc. Senzaționalism, aventură și extremism politic*, Iași, Editura Polirom, 2006;

Coman, Mihai (coordonator), *Manual de jurnalism*, Iași, Polirom, 2009;

Van Cuilenburg, J.J., **Scholten**, O., **Noomen**, G.W., *Știința Comunicării*, Versiune românească și studiu introductiv de Tudor Olteanu, București, Humanitas, 2004;

Dominich, Joseph R., *Ipostazele comunicării de masă. Media în era digitală*, București, Comunicare.ro, 2009;

Fontanier, Pierre, *Figurile limbajului*, Traducere, prefață și note de Antonia Constantinescu, București, Editura Univers, 1977;

Foucault, Michel, *Ordinea discursului. Un discurs despre discurs*, Traducere de Ciprian Tudor, Eurosong & Book, 1998;

Gusti, Dimitrie, *Ritorică pentru tinerimea studioasă*, Ediție îngrijită, studiu introductiv, note și indice de nume de Mircea Frînculescu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984;

Du Marsais, *Despre Tropi sau despre diferitele sensuri în care poate fi luat un același cuvânt într-o aceeași limbă*, Traducere și studiu introductiv de Maria Carpov, București, Editura Univers, 1981;

Mihuleac, Cătălin, *Pamfletul și tableta. Jurnalism sau literatură?*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2009;

Munteanu, Cornel, *Pamfletul ca discurs literar*, București, Editura Minerva, 1999;

Negrea, Elena, *Pragmatica ironiei. Studiu asupra ironiei în presa scrisă românească*, București, Editura Tritonic, 2010;

Nițu, George, *Pamfletul în literatura română*, Timișoara, Editura de Vest, 1994;

Perelman, Chaïm, **Olbrechts-Tyteca**, Lucie, *Tratat de argumentare. Noua Retorică*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012;

Petcu, Marian, *Puterea și cultura*, Iași, Polirom, 1999;

Preda, Sorin, *Jurnalismul cultural și de opinie*, Iași, Polirom, 2006;

Quintilianus, M. Fabius, *Arta oratorică* (I-III), Traducere, studiu introductiv, tabel cronologic, note și indici de Maria Hetco, București, Editura Minerva, 1974;

Rad, Ilie (coordonator), *Stil și limbaj în mass-media din România*, Iași, Polirom, 2007;

Rotund, Nicolae, *Două secole de pamflet românesc*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2004;

Roventă-Frumușani, Daniela, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, București, Editura Tritonic, (2005);

Sălcudean, Minodora, *Tudor Arghezi – Discursul polemic*, Iași, Institutul European, p. 2009;

Săvulescu, Silvia, *Retorică și teoria argumentării*, București, Comunicare.ro, 2004;

Severin, Werner J., **Tankard**, Jr., James W., *Perspective asupra teoriilor comunicării de masă. Originile, metodele și utilizarea lor în mass media*, Traducere de Madalina Paxaman și Maria Paxaman, Iași, Polirom, 2004;

Spiridon, Monica, *Eminescu – O anatomie a elocvenței*, București, Editura Minerva, 1994;

Tiutiuca, Dumitru, *Comunicare și jurnalism*, Editura Fundației Academice „Danubius” Galați, 2007;

Tiutiuca, Dumitru, *Retorică și discurs*, Galați, 1998;

Vulcănescu, Mircea, *Către ființa spiritualității românești. Dimensiunea românească a existenței* (Vol. III), București, Editura Eminescu, 1992;

Vulcănescu, Mircea, *Opere – I. Dimensiunea românească a existenței*, București, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, Univers Enciclopedic, 2005.

REFERINȚE CRITICE

Atanasiu, I.C., *Pagini din Istoria Contemporană a României, 1881-1916. Volumul I - Mișcarea socialistă 1881-1900*, București, Editura „Adevărul” S.A., (1932);

Băileșteanu, Fănuș, *Dicționar – Români celebri din străinătate*, București, România press, 2005;

Bârna, Vlaicu, *Între Capșa și Corso*, București Editura Albatros, 2005;

Betea, Lavinia, *Lucrețiu Pătrășcanu. Moartea unui lider comunist*, București, Humanitas;

Buzatu, Gh., **Beldiman**, Dana și **Ardeleanu**, Eftimie, *Mareșalul Antonescu în fața istoriei*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2010;

Buzatu, Gh., **Cheptea**, Stela și **Cîrstea**, Marusia, *Pace și război (1940-1944). Jurnalul mareșalului Ion Antonescu*, Iași, Tipo Moldova, (2011);

Calafeteanu, Ion, *Politică și interes național în România interbelică*, București, Editura Enciclopedică, 1997;

Carandino, N., *Noapți albe și zile negre*, București, Editura Eminescu, 1992;

Călinescu, G., *Opere. Publicistică VII (1948-1955)*, București, Academia Română - Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009;

- Ciachir**, Dan, *În lumea presei interbelice*, Iași, Editura Timpul, 2008;
- Constantin**, Nicolae, *Dicționar de personalități istorice românești*, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2011;
- Constantinescu**, Leontin Jean, *Jurnal*, București, Editura Jurnalul Literar, 1998;
- Craia**, Sultana, *Dicționarul ziariștilor români*, București, Editura Meronia, 2007;
- Crainic**, Nichifor, *Zile albe, zile negre - Memorii (I)*, București, Casa Editorială „Gândirea”, 1991;
- Crohmălniceanu**, Ovid. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale (Volumul I)*, București, Editura Universală, 2003;
- De Flers**, René Al., *Pamfil Șeicaru așa cum a fost*, Editura „Didahia-Severin”, 2009;
- Denize**, Eugen, *Istoria Societății Române de Radiodifuziune (Volumul I, partea a II-a)*, București, Editura Casa Radio, 1999;
- Dumitrescu**, Vasile C., *O istorie a exilului românesc (1944-1989) – În eseuri, articole, scrisori, imagini etc.*, București, EVF, 1997;
- Eliade**, Mircea, *Jurnalul portughez și alte scrieri*, București, Editura Humanitas, (2006);
- Eliade**, Mircea, *Memorii (1907-1960)*, București, Humanitas, 1997;
- Florescu**, Nicolae, *Întoarcerea proscrisilor*, București, Editura Jurnalul Literar, 1998;
- Florescu**, Ștefan, *Domnul Pamfil Șeicaru*, București, 1929;
- Frunză**, Victor, *Destinul unui condamnat la moarte - Pamfil Șeicaru*, București, EVF, 2001;
- Gheorghe**, Ion, *Un dictator nefericit: Mareșalul Antonescu*, București, Editura Machiavelli, 1996;
- Giurescu**, Constantin, *Amintiri*, București, Editura All Educational, 2000;
- Gyr**, Radu, *Calendarul meu. Prietenii, moment și atitudini literare*, Constanța, Editura Ex Ponto, 1996;
- Hangiu**, I., *Dicționarul Presei Literare Românești 1790-2000*, București, Editura Institutului Cultural Român, 2004;
- Hangiu**, I., *Presa românească de la începuturi până în prezent. Dicționar cronologic 1790-2007 (I-IV)*, București, Comunicare.ro, 2008;
- Heinen**, Armin, *Legiunea „Arhanghelului Mihail”*, București, Editura Humanitas, 2006;

- Ioanid**, Radu, **Friling**, Tuvia și **Ionescu**, Mihai E., *Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România - Raport Final*, Iași, Editura Polirom, 2005;
- Ionescu**, Carmen, *Agențiile de presă din România*, București, Editura Tritonic, (2007);
- Iorga**, N., *O viață de om – Așa cum a fost*, București, Editura Minerva, 1972;
- Lovinescu**, E., *Critice (I)*, București, Editura Minerva, 1982;
- Lovinescu**, E., *Istoria literaturii române contemporane (II)*, Editura Minerva, București, 1973;
- Manolescu**, Florin, *Enciclopedia exilului literar românesc 1945-1989*, București, Editura Compania, 2003;
- Manolescu**, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Paralela 45, (2008);
- Micu**, Dumitru, „*Gândirea*” și gândirismul, București, Editura Minerva, 1975;
- Necula**, Ionel, *Ion Petrovici. Un capitol de filosofie românească. Corespondență Pamfil Șeicaru – Ion Petrovici*, București, Editura Ideea Europeană, 2006;
- Ornea**, Z., *Glose despre altădată*, București, Editura Allfa, 1999;
- Ornea**, Z., *Tradiționalism și modernitate în deceniul al treilea*, București, Editura Eminescu, 1980;
- Pelin**, Mihai, *Opisul emigrației politice. Destine în 1222 de fișe alcătuite pe baza dosarelor din arhivele Securității*, București, Editura Compania, 2002;
- Petcu**, Marian, *10 teme de istorie a jurnalismului*, București, Editura Ars Docendi, 2012;
- Petcu**, Marian, *Istoria jurnalismului și a publicității în România*, Iași, Editura Polirom, 2007;
- Petcu**, Marian, *Jurnalist în România – istoria unei profesii*, București, Comunicare.ro, 2005;
- Popa**, Marian, *Istoria Literaturii Române de Azi pe Mâine(I-II)*, București, Editura Semne, 2009;
- Popescu**, Cristian Florin, *Dicționar explicativ de Jurnalism, Relații Publice și Publicitate*, București, Editura Tritonic, 2002;
- Popescu**, Stelian, *Amintiri*, București, Albatros, 2000;
- Popovici**, Justina, *Mănăstirea „Sfânta Ana” și ctitorul ei Pamfil Șeicaru*, Craiova, Editura MJM, 2008;
- Preda**, Marin, *Jurnal intim. Carnete de atelier*, București: Editura Cartex Serv, 2007;

- Râpeanu**, Valeriu (coordonator), *N. Iorga – Opera. Omul. Prietenii*, București, Editura Artemis, 1992;
- Rebreanu**, Liviu, *Jurnal (I-II)*, București, Editura Minerva, 1984;
- Roșca**, Luminița, *Formarea identității profesionale a jurnaliștilor*, București, Editura Tritonic, (2010);
- Samson**, A.P., *Memoriile unui gazetar (1927 - 1937)*, București, Cartea românească, 1979;
- Scurtu**, Ioan, **Buzatu**, Gheorghe, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, Iași, Tipo Moldova, 2010;
- Sebastian**, Mihail, *Jurnal - 1935-1944*, București, Editura Humanitas, 2005;
- Straje**, M., *Dicționar de Pseudonime, Alonime, Anagrame, Asteronime, Criptonime ale Scriitorilor și Publiciștilor Români*, București, Editura Minerva, 1973;
- Șuluțiu**, Octav, *Jurnal*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975;
- Voinescu**, Alice, *Jurnal*, București, Editura Albatros, 1997;
- Vuia**, Ovidiu, *Sub zodia cărții și a studiului. Cu Pamfil Șeicaru în exil*, Râmnicu Vâlcea, Editura Almarom, 2003;
- Zaciu**, Mircea, *Ion Agârbiceanu*, București, Editura Minerva, 1972;
- *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, București, Editura Univers Enciclopedic, (E/K, S/T), 2005, 2007.

DICȚIONARE

- Anghelescu**, Mircea, **Ionescu**, Cristina, **Lăzărescu**, Gheorghe, *Dicționar de termeni literari*, București, Garamond, 1995;
- Bidu-Vrânceanu**, Angela, **Călarășu**, **Ionescu-Ruxăndoiu**, Cristina Liliana, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Nemira, 2001.
- Chițimia**, I., C., **Dima**, Al. (coordonatori), *Dicționar cronologic. Literatura română*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979;
- Marino**, Adrian, *Dicționar de idei literare*, București, Editura Eminescu, 1973;
- *** *Dicționar de terminologie literară*, Editura Științifică, București, 1970;
- *** *The New Columbia Encyclopedia*, Columbia University Press, 1975;

*** *The New Encyclopaedia Britannica, Volume 9, Micropaedia*, Encyclopedia Britannica, Inc., 1992.